

Asia: VN/11210/2020

HE laiksi rikoslain 25 luvun 9 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Laittoman uhkauksen syyteoikeuden muuttaminen sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta

Oikeusministeriö on pyytänyt tasa-arvovaltuutettua lausumaan luonnoksesta hallituksen esitykseksi, jossa laittoman uhkauksen syyteoikeutta koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi. Ehdotuksen mukaan laittomasta uhkauksesta tulisi virallisen syytteen alainen, jos uhkaus kohdistuisi henkilöön hänen työtehtävänsä vuoksi eikä rikosentekijä kuulu työpaikan henkilöstöön. Syyttäjä saisi nostaa syytteen laittomasta uhkauksesta myös, jos teko on kohdistunut henkilöön hänen julkisen luottamustehtävänsä vuoksi.

Esityksen tavoitteena on tehostaa työ- tai julkisen luottamustehtävän vuoksi henkilöön kohdistetun laittoman uhkauksen saattamista syytteeseen. Työtehtävä tai julkinen luottamustoimi on voitava suorittaa ilman asiatonta häirintää tai pelkotiloja aiheuttavaa väkivallalla tai muulla rikoksella uhkaamista. Esitys on myös osa hallitusohjelman tavoitetta puuttua nykyistä vahvemmin järjestelmälliseen häirintään, uhkailuun ja maalittamiseen, joka uhkaa sananvapautta, viranomaistoimintaa, tutkimusta ja tiedonvälitystä.

Tasa-arvovaltuutettu kannattaa hallituksen esitysluonnoksen sisältämiä toimenpiteitä.

Sukupuolinäkökulma on tärkeä huomioida ilmiöön puuttumisessa

Tasa-arvovaltuutettu on nostanut vihapuheeseen liittyvät huolensa esiin sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Eduskunnalle vuonna 2018 antamassa kertomuksessaan tasa-arvovaltuutettu nosti yhdeksi teemaksi seksuaalisen häirinnän, vihapuheen ja sukupuolittuneen väkivallan. Tasa-

arvovaltuutetun näkemyksen mukaan tehokas puuttuminen ilmiöön edellyttää asian tarkastelua sukupuolinäkökulmasta.

Tasa-arvovaltuutettu pitää myönteisenä sitä, että hallituksen esitysluonnoksessa sukupuolivaikutusten arviointi on tehty varsin monipuolisesti. Viranomaisten edistämisvelvollisuutta käsiteltäessä (s. 20) olisi kuitenkin tarpeen todeta myös tasa-arvolain 6 c §:n mukainen viranomaisen velvollisuus ennaltaehkäistä sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti.

Naiset ovat alttiimpia seksistiselle vihapuheelle ja brutaalit ja seksualisoidut uhkaukset kuolemasta, raiskauksesta ja väkivallasta voivat täyttää laittoman uhkauksen tunnusmerkistön. Kuten hallituksen esityksen luonnoksessa todetaan, naisten aktiivisuuteen esimerkiksi toimittajina, tutkijoina ja poliitikkoina yhteiskunnallisessa keskustelussa kohdistuu miehiä useammin seksuaalissävytteistä rikoksella uhkaamista. Sen lisäksi, että tällaiset teot voivat loukata yksittäisen henkilön kunniaa tai yksityisyyttä, yhteiskunnallisella tasolla on haitallista, jos uhkausten kohteeksi joutuminen vähentää naisten aktiivista osallistumista julkiseen keskusteluun ja joidenkin aiheiden käsittelyn välttelyyn (niin sanottu chilling effect).

Tasa-arvovaltuutettu yhtyy luonnoksessa esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan lainmuutos voi muokata yleisiä asenteita ja rohkaista naisia osallistumaan aktiivisemmin yhteiskunnalliseen keskusteluun eri toimijoina.

Sukupuolen mukaan eriytynyt työelämä ja sukupuolierot työpaikkaväkivallassa

Kuten luonnoksessa todetaan, selvitysten mukaan naiset kokevat enemmän työpaikoilla väkivaltaa ja väkivallan uhkaa. Tämä johtuu voimakkaasti sukupuolen mukaan eriytyneistä toimialoista ja siitä, että väkivallan uhka koskee erityisesti naisvaltaisia palvelu-, terveys- ja sosiaalialaa. Tasa-arvovaltuutettu katsoo luonnoksen näkemyksen mukaisesti, että syyteoikeuden muutos virallisen syytteen alaiseksi parantaisi näissä työpaikkojen väkivallan uhan tilanteissa naisten asemaa. Vastaavasti miesvaltaisissa asiakaspalvelutehtävissä laittoman uhkauksen syyteoikeuden muutos olisi nähtävissä myönteisenä kehityksenä.

Rantala Marjo
Tasa-arvovaltuutettu